

โรคไตจากเบาหวาน

รศ.คลินิก นายแพทย์ วีระศักดิ์ ศรีนนภากร

งานต่อมไร้ท่อ

กลุ่มงานอายุรศาสตร์

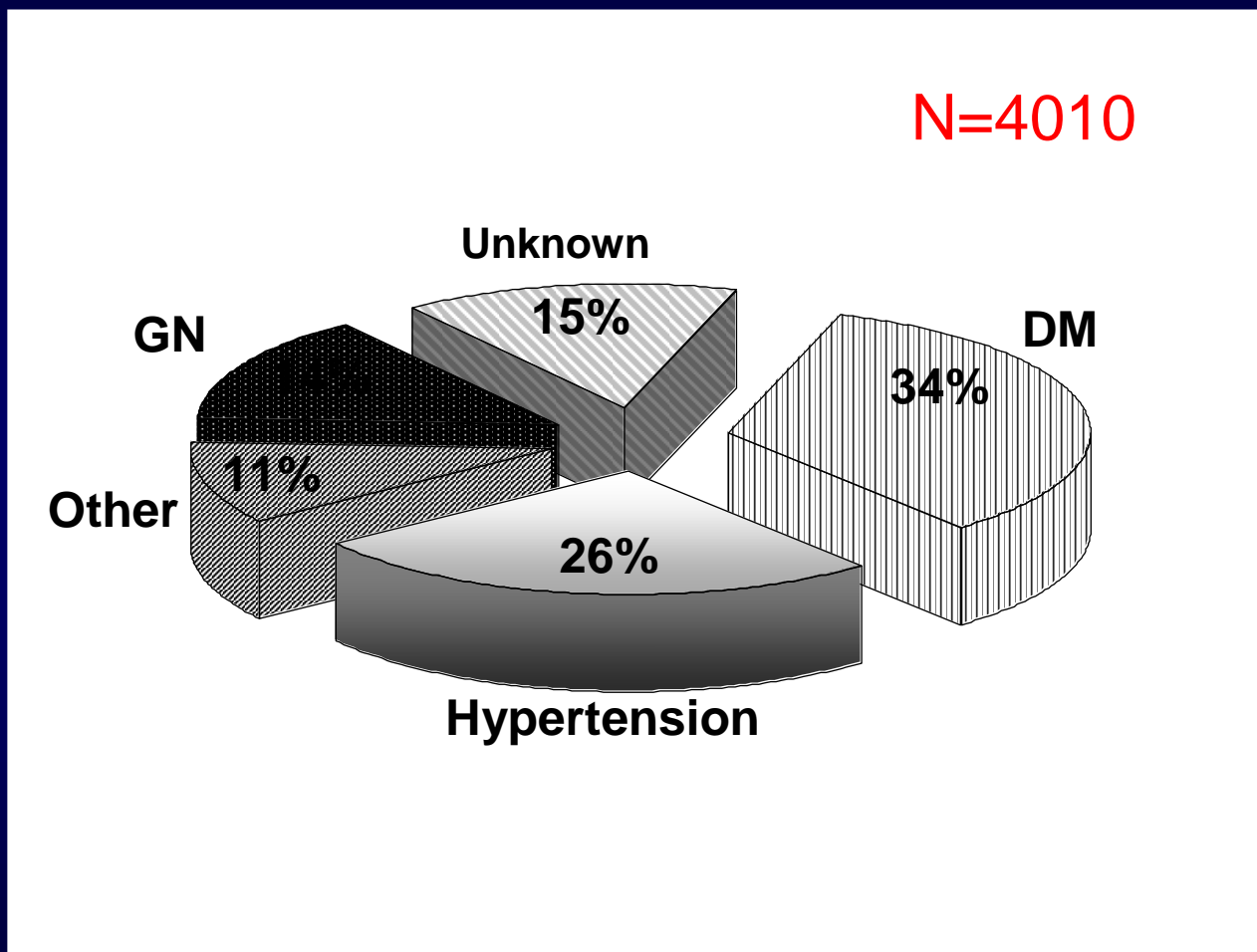
โรงพยาบาลราชวิถี

ผู้ป่วยรายที่ 1

ผู้ป่วยหญิงอายุ 80 ปี เป็นโรคเบาหวาน 10 ปี ตรวจร่างกายพบว่า BP 150/90 mmHg น้ำหนัก 45 กก ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการพบว่าระดับน้ำตาล FPG 250 mg/dL HbA1c 9% BUN 14 mg/dL Cr 1.1 mg/dL Urine protein: negative

คำถามที่ 1 ผู้ป่วยรายนี้จะต้องล้างไตในเวลากี่ปี

สาเหตุของโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตในประเทศไทย ในปี พ.ศ.2547

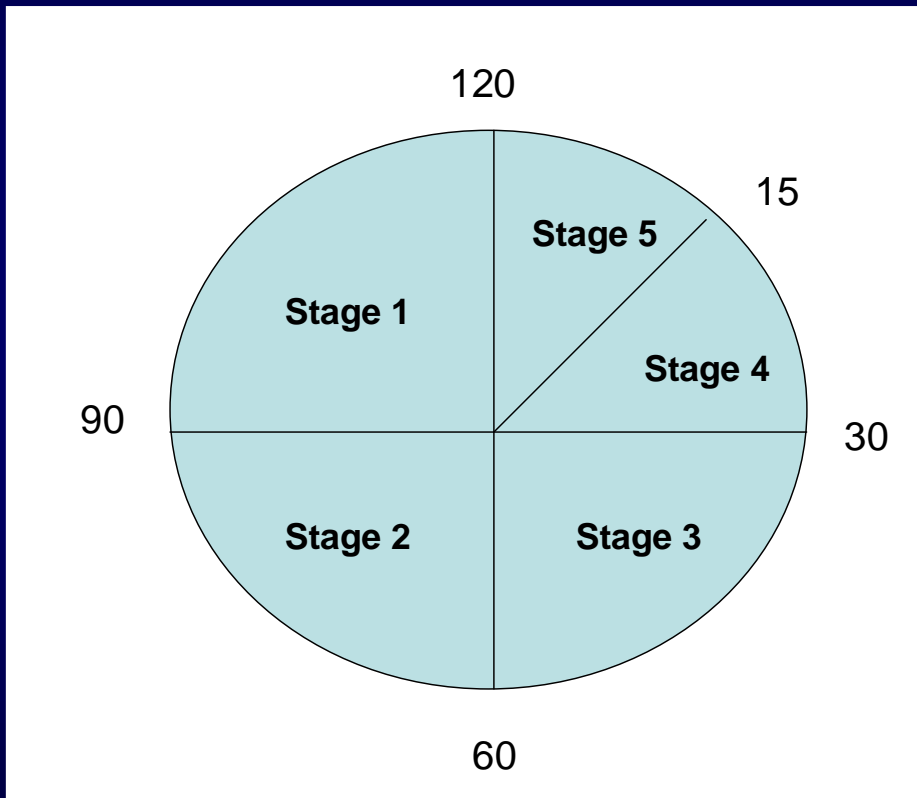

ดังนั้นจึงต้องคำนวณ CCr
Estimated creatinine clearance rate
(eC_{Cr}) โดยใช้ Cockcroft-Gault formula

$$eC_{Cr} = \frac{(140 - \text{Age}) \times \text{Mass (in kilograms)} \times [0.85 \text{ if Female}]}{72 \times \text{Serum Creatinine (in mg/dL)}}$$

ผู้ป่วยรายนี้จะมี eCCr = $\frac{(140-80) \times 45 \times 0.85}{72 \times 1.1} = 29 \text{ ml/min}$

การวินิจฉัย CKD แบ่งเป็น 5 ระยะตาม creatinine clearance

Stage 1 Ccr 90-120 ml/min

Stage 2 Ccr 60-90 ml/min

Stage 3 Ccr 30-60 ml/min

Stage 4 Ccr 15-30 ml/min

Stage 5 Ccr <15 ml/min

ผู้ป่วยจะจัดว่าเป็น **CKD ระยะที่ 4**

การรักษาโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3

- ถ้า Hb <11 g/dL และไม่มีสาเหตุอื่นๆ อาจให้ เหล็กและ $\pm$ Erythropoietin
- ทำ USG ไต ถ้า
  - ติดเชื้อทางเดินปัสสาวะ
  - ความดันสูงที่ต่อการรักษา
  - ไตเสื่อมลงรวดเร็ว
- ให้อัตนอินฟลูเอนซ่า และ pneumococcus
- พิจารณายาทั้งหมดและปรับขนาดยาตามการทำงานของไต
  - หลีกเลี่ยงยาที่มีผลต่อไป เช่น NSAID ถ้าเป็นไปได้

การรักษาโรคไตเรื้อรังระยะที่ 4-5

- ประเมินสภาพโภชนาการ
- ให้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ
- ให้อาหารที่มีโปรตีนและไขมันต่ำ
- ควบคุมความดันโลหิต
- ให้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ
- ให้อาหารที่มีโปรตีนและไขมันต่ำ
- ประเมินเวลาที่ต้องทำการล้างไต
- ส่งต่อถ้าต้องให้ทำการล้างไต

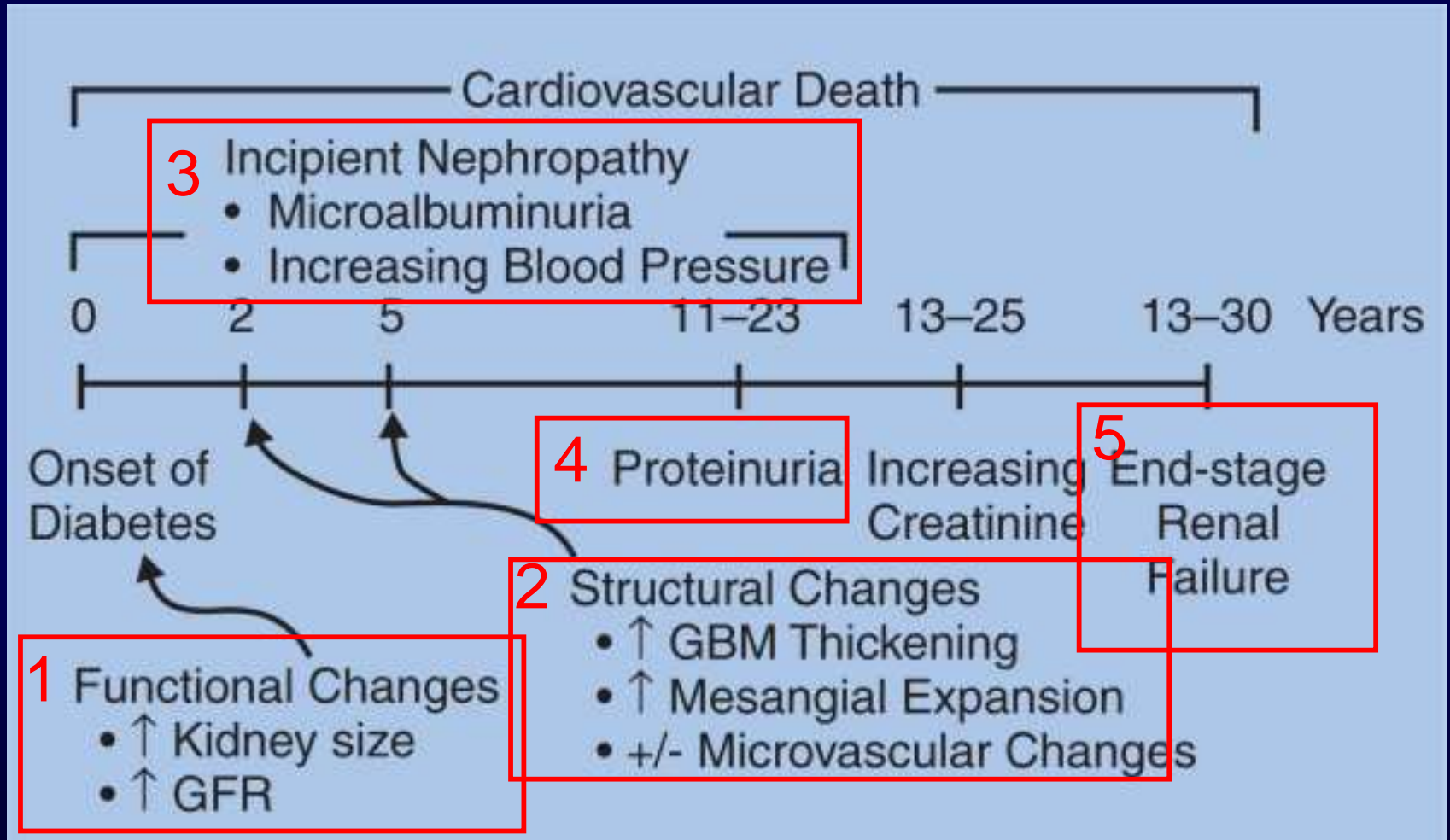
ผู้ป่วยรายที่ 1

ผู้ป่วยหญิงอายุ 80 ปี เป็นโรคเบาหวาน 10 ปี ตรวจร่างกายพบว่า BP 150/90 mmHg น้ำหนัก 45 กก ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการพบว่าระดับน้ำตาล FPG 250 mg/dL HbA1c 9% BUN 14 mg/dL Cr 1.1 mg/dL Urine protein: negative

คำถามที่ 2 จะมีแนวทางการวินิจฉัยโรคไตจากเบาหวานอย่างไร

การคัดกรองและการวินิจฉัย Diabetic nephropathy

การตรวจคัดกรองและวินิจฉัย albuminuria ในผู้ป่วยเบาหวาน

การวินิจฉัย	Dipstick protein	Non-timed urine collection		Timed urine collection	
		Unadjusted (mg/min หรือ mg/L)	Adjusted for Urine Cr (mg/g)	Overnight (mg/min)	24 hours (mg/24 h)
Normoalbuminuria	Negative	< 20	< 30	< 20	< 30
Microalbuminuria*	Negative	20 – 200	30 – 300	20 – 200	30 – 300
Macroalbuminuria	1+ to 4+	> 200	> 300	> 200	> 300

* ต้องไม่มี urine abnormality อื่นๆ หรือการติดเชื้อในทางเดินปัสสาวะ

Screening methods Microalbuminuria testing

Dx Diabetic nephropathy

Risk

- :Long duration of DM
- :HT
- :Poor glycemic control
- :DR

Screening

Urine exam

Creatinine

DN ← +ve proteinuria

-ve proteinuria

DN

Urine microalbuminuria

F/U 1 year

-ve microalbuminuria

+ve microalbuminuria

Repeat urine microalbuminuria

-ve microalbuminuria

+ve 2/3 microalbuminuria

**การตรวจ microalbuminuria อาจพบใน
ภาวะอื่น ดังนี้**

การติดเชื้อทางเดินปัสสาวะ

ช่วงมีประจำเดือน

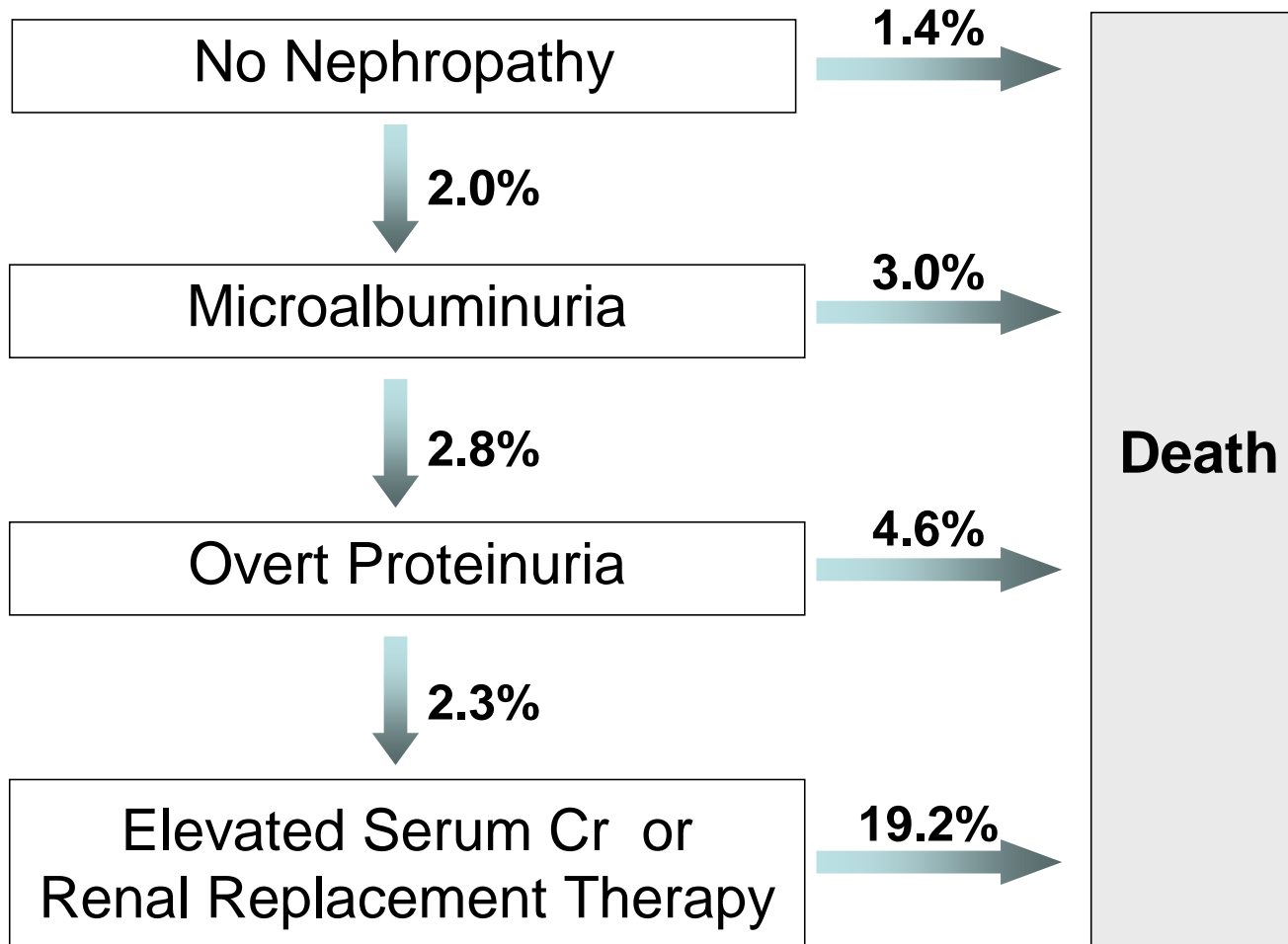
ออกกำลังกายหนัก

ไข้

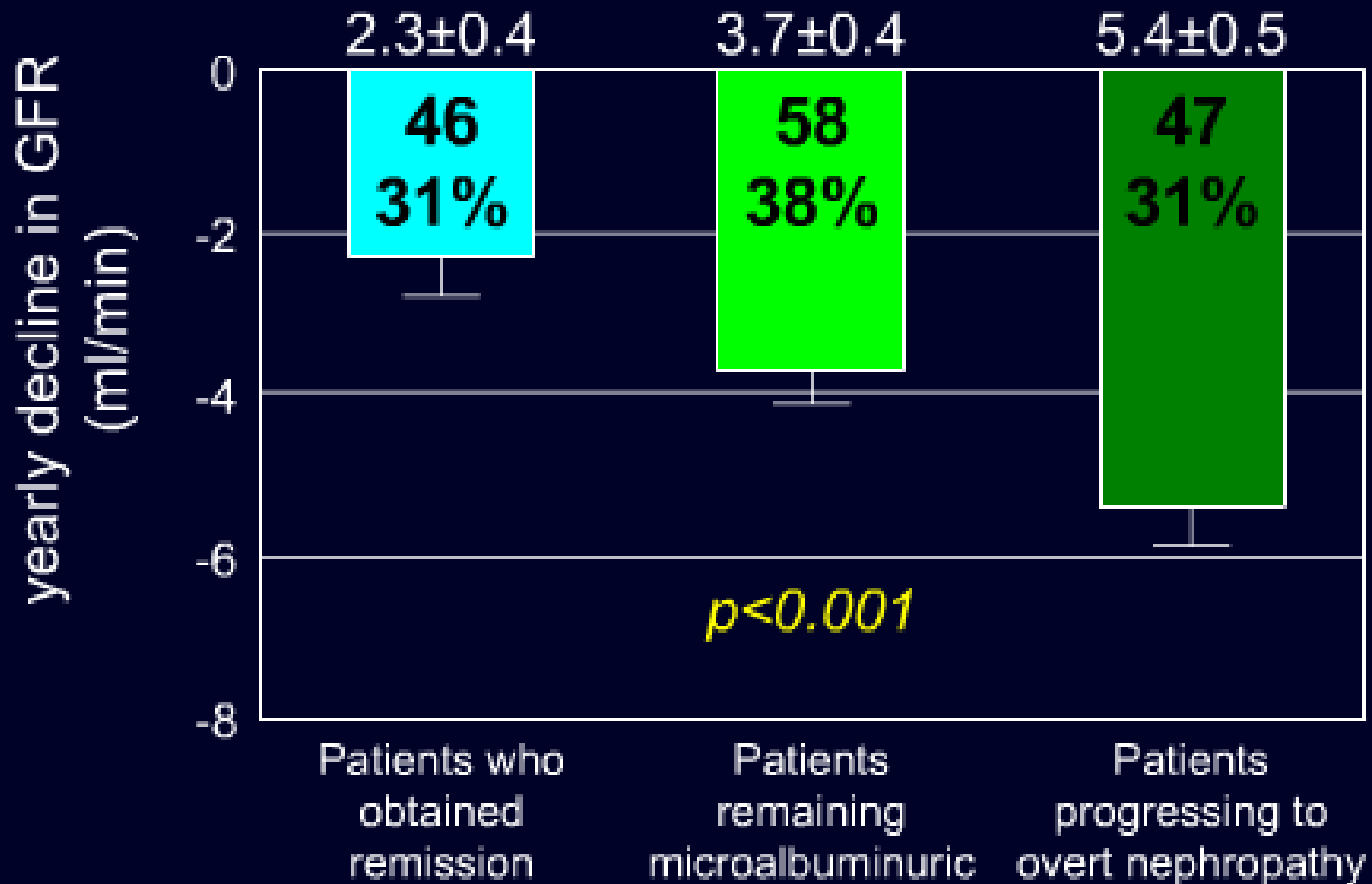
หัวใจวาย

การควบคุมภาวะอื่นทางเมตาบอลิกได้ไม่ดี

Natural history ของโรคไตจากเบาหวานชนิดที่ 2 (จากการศึกษา UKPDS)

การเสียชีวิตการทำงานของไตในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มี microalbuminuria

ผู้ป่วยรายที่ 2

ผู้ป่วยหญิงอายุ 50 ปี เป็นโรคเบาหวาน 10 ปี ตรวจร่างกายพบว่า BP 150/90 mmHg น้ำหนัก 55 กก ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการพบว่าระดับน้ำตาล FPG 220 mg/dL HbA1c 8% BUN 14 mg/dL Cr 1.3 mg/dL Urine protein: negative ได้ตรวจ **urine microalbumin** ได้ **180 mg/24 hr** และ **210 mg/24 hr**

คำถามที่ 1 จะให้การรักษาผู้ป่วยรายนี้อย่างไร

ดังนั้นจึงต้องคำนวณ CCr
Estimated creatinine clearance rate
(eC_{Cr}) โดยใช้ Cockcroft-Gault formula

$$eC_{Cr} = \frac{(140 - \text{Age}) \times \text{Mass (in kilograms)} \times [0.85 \text{ if Female}]}{72 \times \text{Serum Creatinine (in mg/dL)}}$$

ผู้ป่วยรายนี้จะมี eCCr = $\frac{(140-55) \times 50 \times 0.85}{72 \times 1.3} = 46.3 \text{ ml/min}$

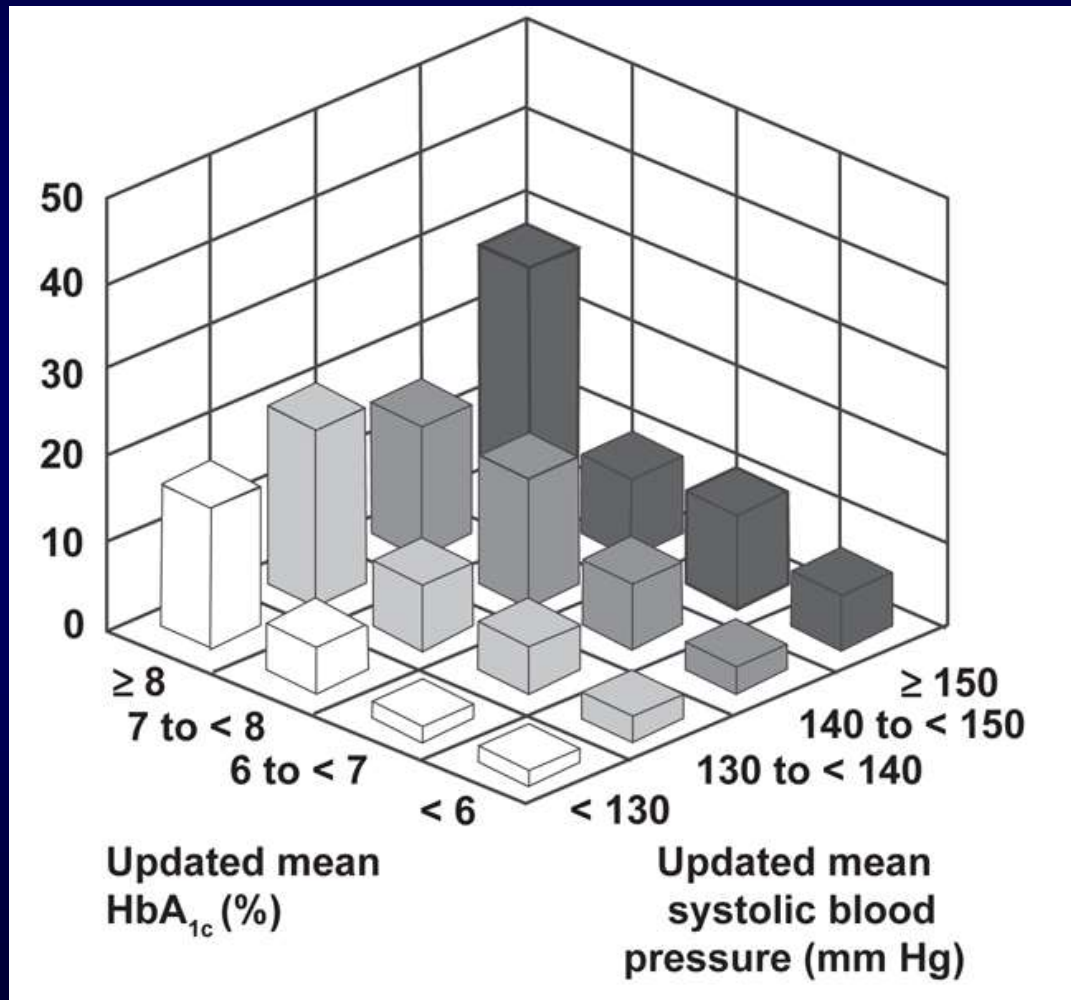
ผู้ป่วยจะจัดว่าเป็น CKD ระยะที่ 3

มาตรการและเป้าหมายในการรักษาผู้ป่วย diabetic nephropathy เพื่อ renoprotection และ cardioprotection

Intervention	เป้าหมายการรักษา	
	Microalbuminuric	Macroalbuminuria
ACE inhibitor และ/หรือ ARB และ low protein diet (0.6-0.8 กรัม/กก./วัน)*	ลด albuminuria หรือเปลี่ยนไปเป็น normoalbuminuria	ลด proteinuria ให้มากที่สุดหรือให้ < 0.5 กรัม/24 ชั่วโมง
	รักษา GFR ให้คงที่	ชะลอให้ GFR ลดลง < 2 มล./นาที ต่อปี
Antihypertensive agents	ระดับความดันโลหิต < 130/80 หรือ 125/75 มม.ปรอท	
Strict glyceimic control	HbA1c < 7%	
Statins	LDL cholesterol ≤ 100 มก./ดล. **	
Acetyl salicylic acid	ป้องกัน thrombosis	
Smoking cessation	ป้องกัน atherosclerotic progression	

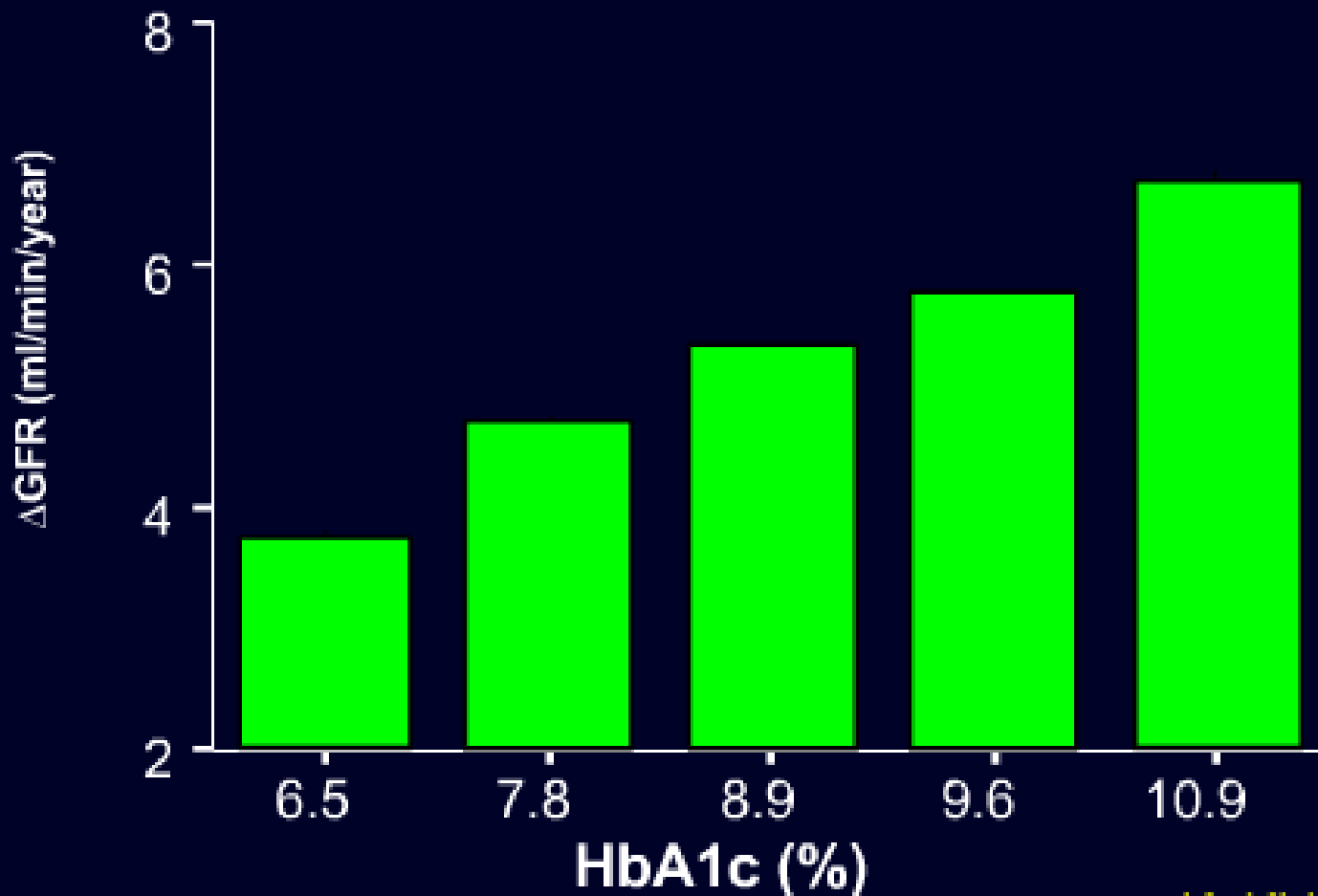
* Low-protein diet: ไม่ได้รับการยืนยันผลการรักษาจากการศึกษาระยะยาวในผู้ป่วยที่มี microalbuminuria;
 ** LDL cholesterol < 70 มก./ดล. ในผู้ป่วยที่มี cardiovascular disease

ผลของการควบคุมน้ำตาลและความดันต่อโรคไตจากเบาหวาน

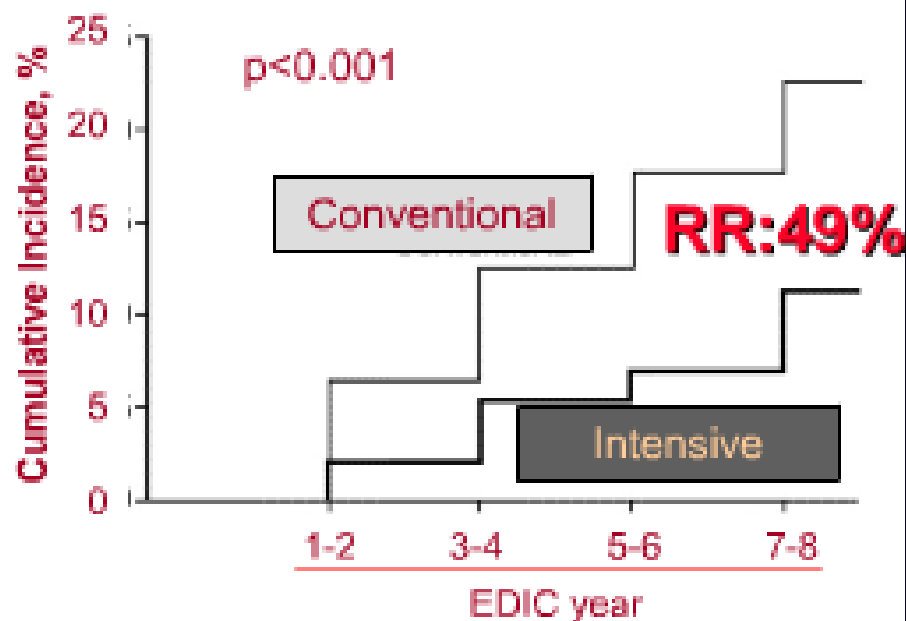
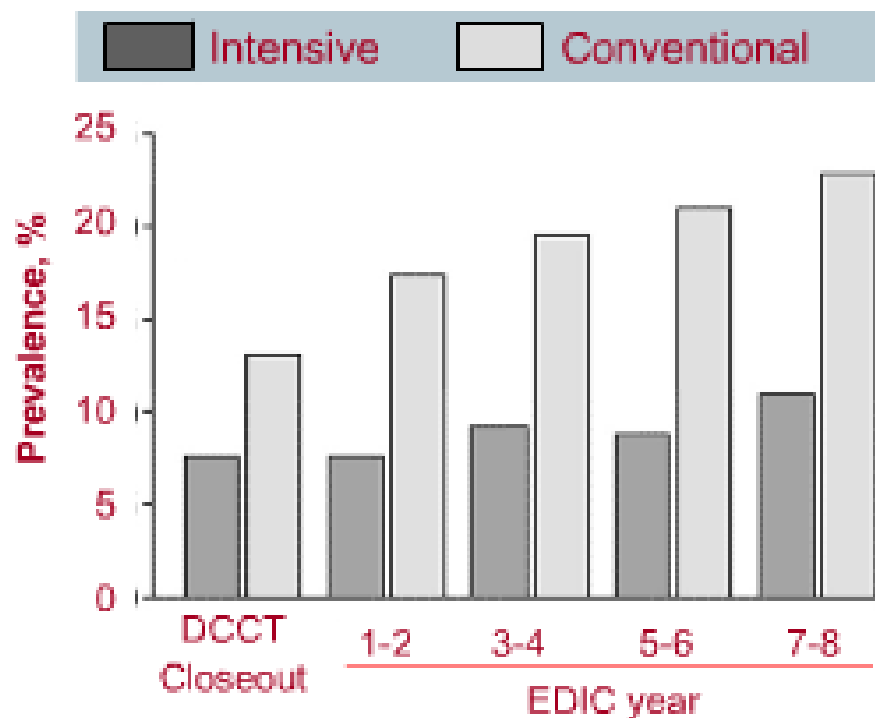
ค่า HbA1c และการเสื่อมการทำงานของไตในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2

227 patients with overt nephropathy
(median follow-up: 7 years)

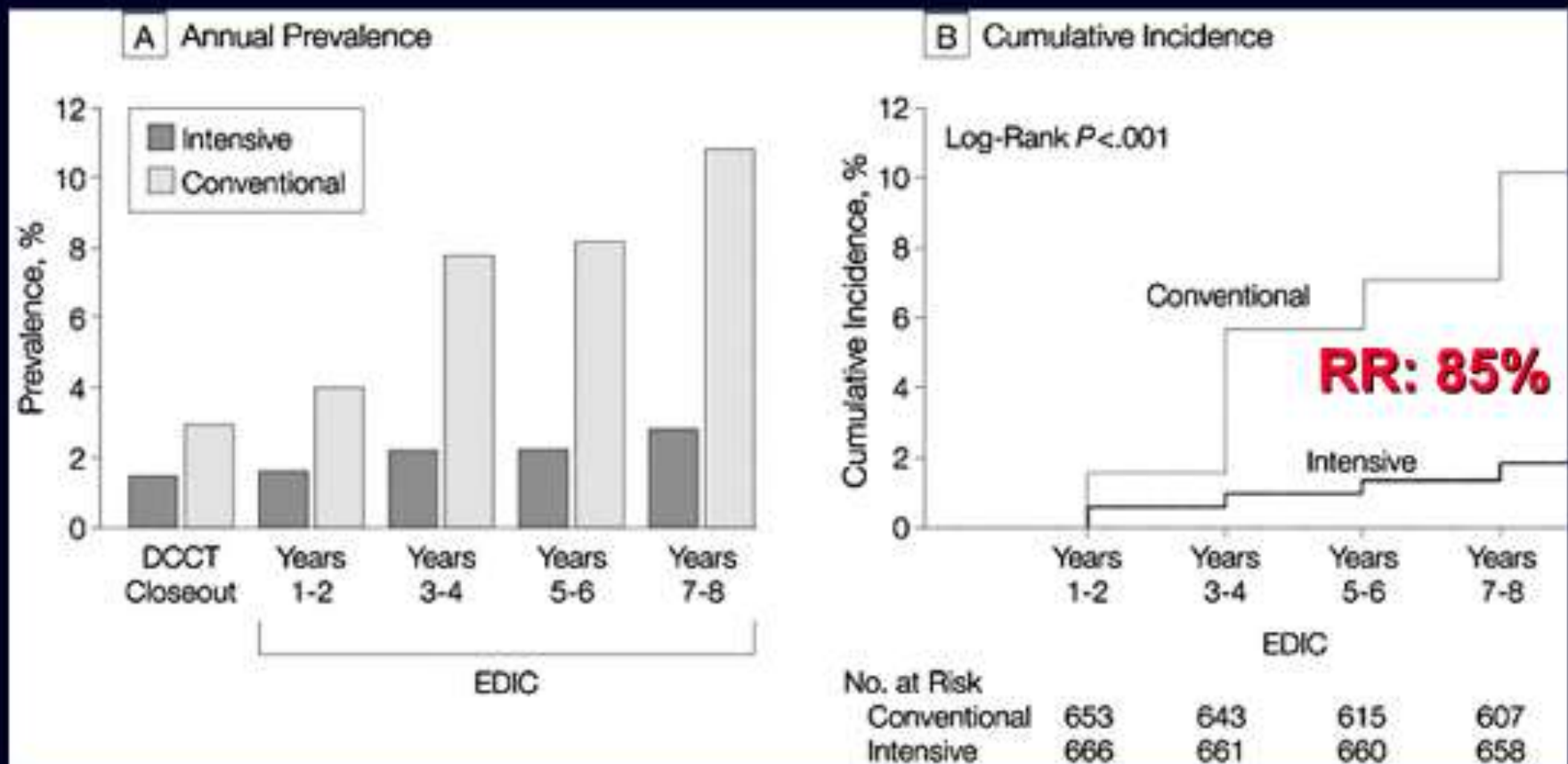
ผลของการควบคุมน้ำตาลอย่างเข้มงวดในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 1 ต่อการเกิดภาวะ microalbuminuria

Prevalence and Cumulative Incidence of Microalbuminuria

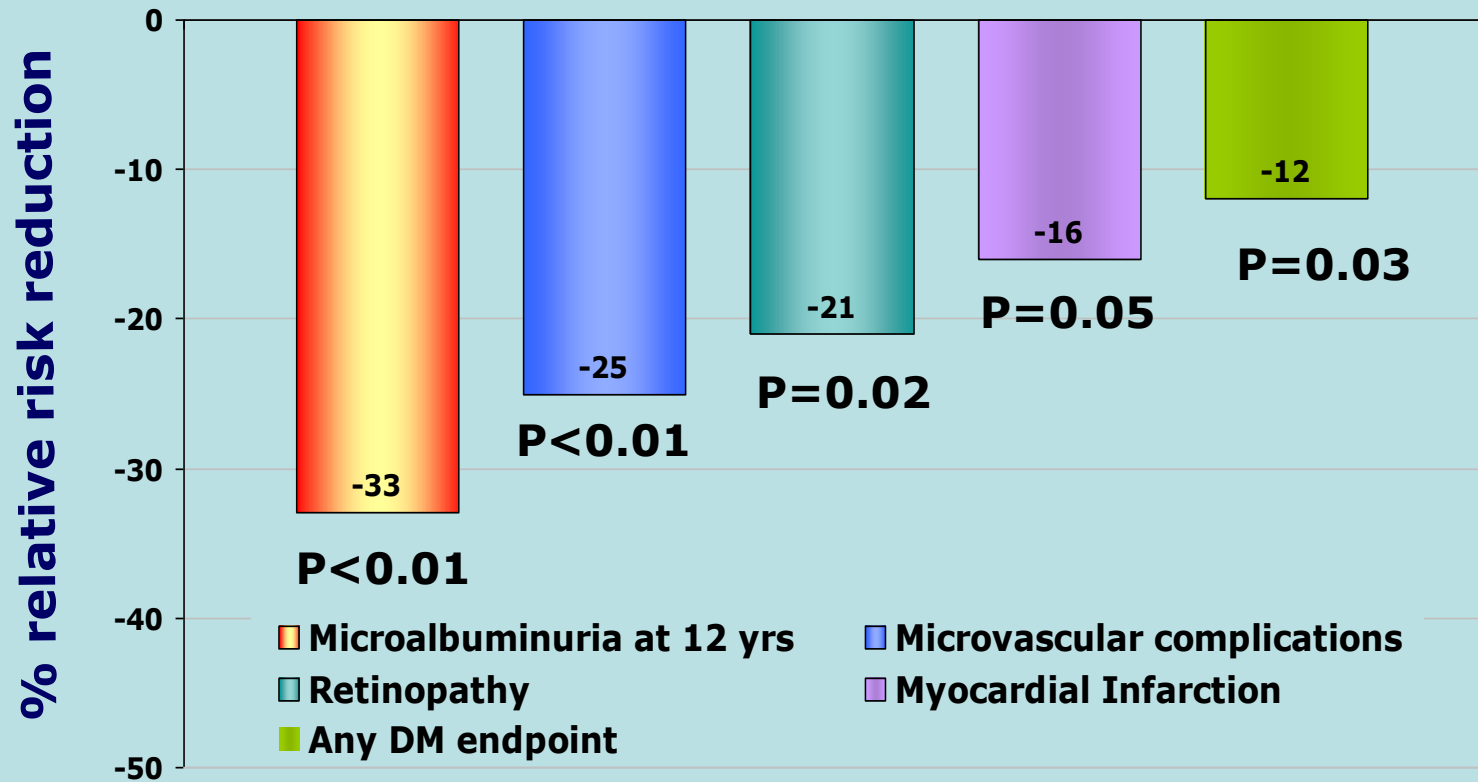

ผลของการควบคุมน้ำตาลอย่างเข้มงวดในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 1 ต่อการเกิดภาวะ macroalbuminuria

Prevalence and Incidence of Macroalbuminuria

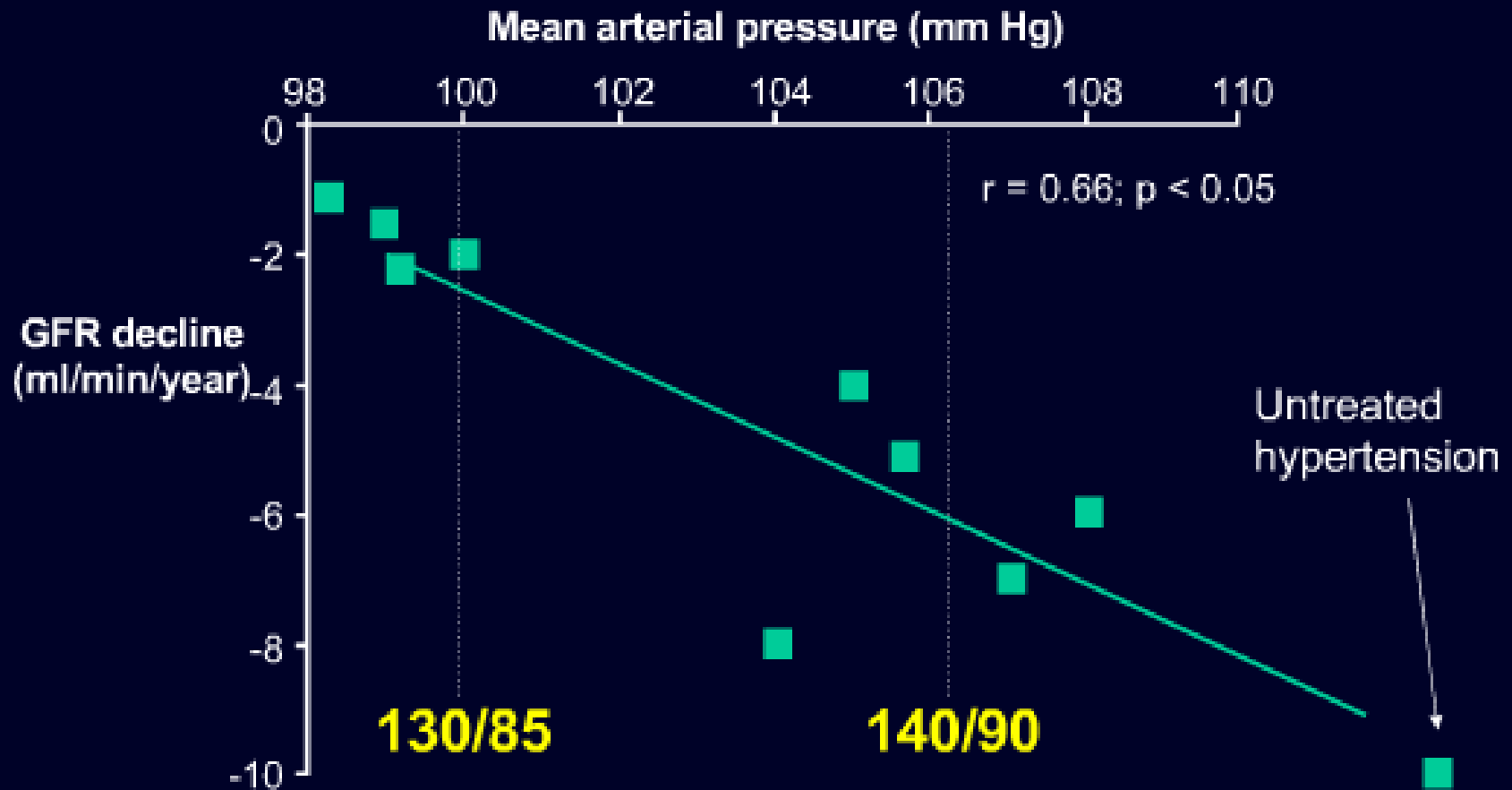

ผลการควบคุมระดับน้ำตาลต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จากการศึกษาของ UKPDS

Over 10 years, HbA_{1c} was 7.0% (6.2-8.2) in the intensive group (n=2,729) vs HbA_{1c} was 7.9% (6.9-8.8) in the conventional group (n=1,138).

การเสื่อมการทำงานของไตเมื่อควบคุมความดันระดับต่างๆ

Results of studies ≥ 3 years in patients with type 2 diabetic nephropathy.

Bakris GL. *et al. Am J Kidney Dis*, 2000.

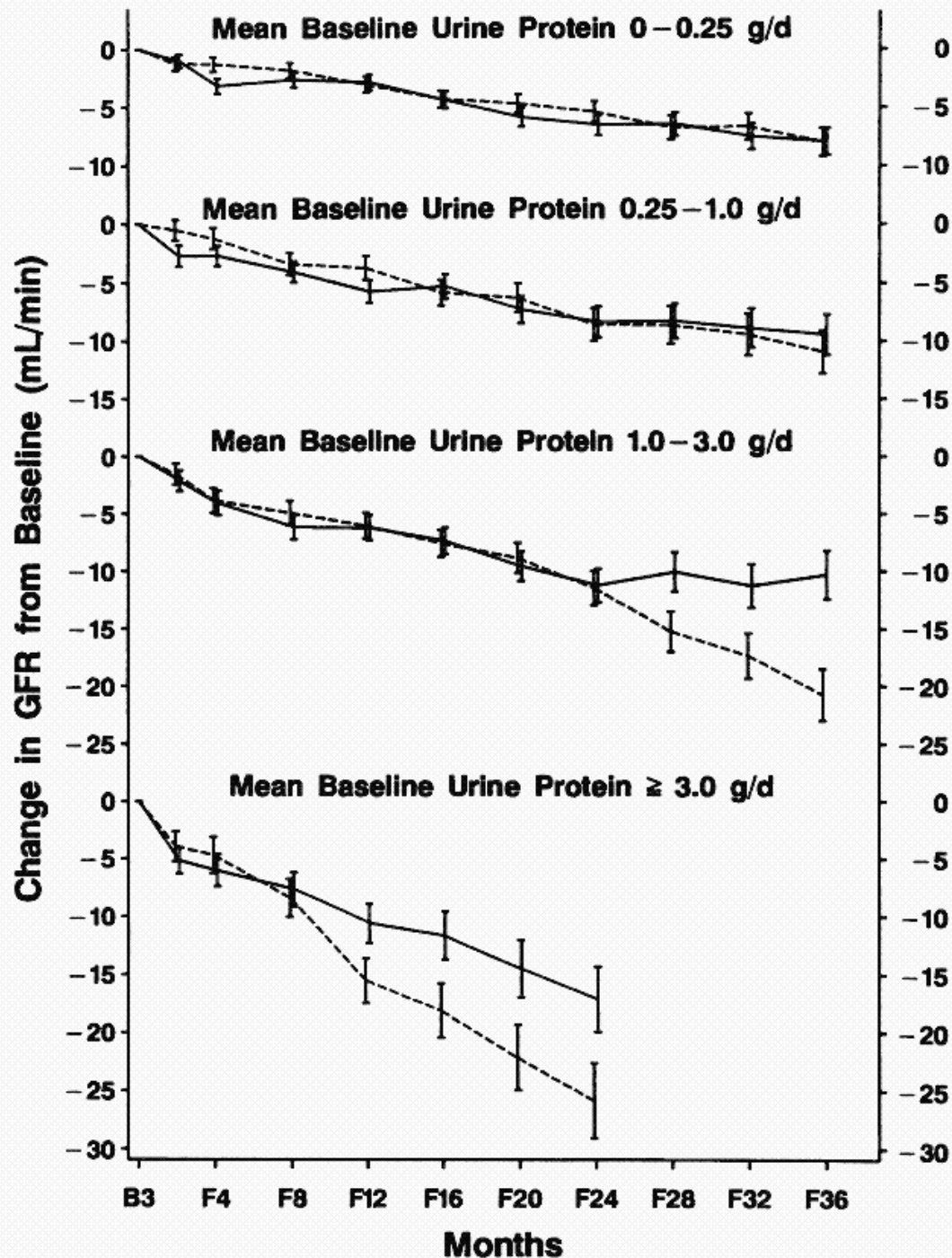
MDRD study.

— low BP

- - - usual BP

Mean decline in
GFR

Based on severity
of proteinuria

ผู้ป่วยรายที่ 2

ผู้ป่วยหญิงอายุ 50 ปี เป็นโรคเบาหวาน 10 ปี ตรวจร่างกายพบว่า BP 150/90 mmHg น้ำหนัก 55 กก ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการพบว่าระดับน้ำตาล FPG 220 mg/dL HbA1c 8% BUN 14 mg/dL Cr 1.3 mg/dL Urine protein: negative ได้ตรวจ urine microalbumin ได้ 180 mg/24 hr และ 210 mg/24 hr

คำถามที่ 4 เมื่อไรจะส่งต่อผู้ป่วย

การส่งต่อผู้ป่วยผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลทุติยภูมิและตติยภูมิ

1. ไม่มั่นใจว่าผู้ป่วยเป็นโรคไตจากเบาหวานหรือไม่ จำเป็นต้องได้รับยาในการรักษาแต่ไม่มียา
2. ไม่สามารถควบคุมสาเหตุ เช่น น้ำตาลสูง ความดันโลหิตสูง
3. ผู้ป่วย CKD stage 3 ขึ้นไป (คำนวณ GFR ของผู้ป่วย ได้น้อยกว่า 60 ml/min)
4. ผู้ป่วยมีการเปลี่ยนแปลงของไตอย่างรวดเร็ว

ลักษณะที่ผู้ป่วยอาจจะไม่ได้เป็นโรคไตจากโรคเบาหวาน

1. ผู้ป่วยเป็นโรคเบาหวานไม่นาน
2. ผู้ป่วยไม่มีความดันโลหิตสูงร่วม
3. ผู้ป่วยไม่มี DR ร่วม
4. มีการเพิ่มของ creatinine โดยที่ไม่พบ proteinuria
5. พบ proteinuria ร่วมกับความผิดปกติอื่นๆ เช่น rbc หรือ rbc cast หรือ
6. มีการเปลี่ยนแปลงของ serum creatinine อย่างรวดเร็ว

สาเหตุอื่นๆที่ทำให้เกิดโรคไต

นิ่วทางเดินปัสสาวะ

ยา

การตีบเขี้ยวทางเดินปัสสาวะ

Malignant hypertension

Renal artery stenosis

Glomerular disease อื่นๆ

รายการ	ความเสี่ยงต่ำ	ความเสี่ยงปานกลาง*	ความเสี่ยงสูง*	มีโรคแทรกซ้อน เรื้อรังระยะท้าย**
การควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด	• HbA1c < 6.5%	• HbA1c 6.5 - 7.9%	• HbA1c > 8% • มี hypoglycemia $\geq$ 3 ครั้งต่อสัปดาห์	
โรคแทรกซ้อนทางไต	• ไม่มี proteinuria • albumin/creatinine ratio < 30 ไมโครกรัม/มก.	• มี microalbuminuria	• มี macroproteinuria และอาจมีหรือไม่มี nephrotic syndrome	• serum creatinine > 2 มก./ดล.
โรคแทรกซ้อนทางตา	• ไม่มี retinopathy • มี cataract ไม่รบกวนการมองเห็น	• mild NPDR	-moderate NPDR -VA ผิดปกติ	• PPDR หรือ PDR • VA ผิดปกติ
โรคหัวใจและหลอดเลือด	• ไม่มี hypertension • ไม่มี dyslipidemia • ไม่มีอาการของระบบหัวใจและหลอดเลือด	• มี hypertension, dyslipidemia หรือกำลังได้รับการรักษาภาวะดังกล่าวอยู่	• มีประวัติ congestive heart failure, angina pectoris	• มี myocardial infarction หรือ CAD หรือ ผ่าตัด CABG • มี CVA
โรคหลอดเลือดส่วนปลาย	• sensation ปกติ • peripheral pulse ปกติ	• มี peripheral neuropathy • peripheral pulse ลดลง	• มีประวัติแผลที่เท้า • amputation • มี intermittent claudication	• มี intermittent claudication และ rest pain • พบ gangrene

* ผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงปานกลางและความเสี่ยงสูงควรส่งพบอายุรแพทย์หรือแพทย์เชี่ยวชาญเฉพาะทาง

** ผู้ป่วยที่มีโรคแทรกซ้อนเรื้อรังระยะท้ายควรส่งพบแพทย์เชี่ยวชาญเฉพาะโรค

NPDR = non-proliferative diabetic retinopathy; PPDR = pre-proliferative diabetic retinopathy; PDR = proliferative diabetic retinopathy; VA = visual acuity; CABG = coronary artery bypass graft; CAD = coronary artery disease; CVA = cerebrovascular accident

สรุป Diabetic nephropathy

- ควรคำนวณ eCcr เพื่อประเมินโรคไตเรื้อรังเพราะระดับ serum Cr อาจจะประเมินผิดพลาด
- แบ่งระยะ CKD 5 ระยะและการให้การรักษา
- การตรวจ urine microalbuminuria สามารถวินิจฉัยโรคไตจากเบาหวานในระยะเริ่มแรก
- การควบคุมความดันและระดับน้ำตาลมีผลต่อการดำเนินโรคไตจากเบาหวาน
- การรักษาอื่นๆ อาหาร รักษาซีด รักษาเกลือแร่และกรดต่างที่ผิดปกติ
- อาการที่สงสัยว่าไม่ได้เป็นโรคไตจากเบาหวานและการส่งต่อผู้ป่วย

แหล่งอาหารที่ให้ฟอสฟอรัสสูง และผู้ป่วยโรคไต
ควรหลีกเลี่ยง ได้แก่

ผลิตภัณฑ์จากนม เช่น เนยแข็ง โยเกิร์ต

ไอศกรีม

เนื้อสัตว์ติดกระดูก ไข่แดง

ช็อคโกแลต กาแฟ เบียร์ น้ำอัดลม

ผักที่มีโบแตสเซียมต่ำถึงปานกลาง (100-250 มิลลิกรัม) ใน 100 กรัม :

แตงกวา แตงร้าน

มะระ มะเขือ มะเขือเทศ

ฟักเขียว บวบ น้ำเต้า

หัวผักกาดขาว หอมใหญ่ แห้ว กระหล่ำปลี
ดิบ

หน่อไม้ไผ่ตง ถั่วงอก

พริกหวาน ถั้วฝักยาว ถั้วแขก

ผักกาดขาวปลี ผักกาดกรอบ

ผักที่มีโบแตสเซียมสูง (250-450 มิลลิกรัม) :

เห็ด

หน่อไม้ฝรั่ง

บลอคโคลี่ ดอกกะหล่ำ แขนงกะหล่ำ ใบผักคะน้า

มันเทศ แครอท มันฝรั่งทอด

ผักโขม ผักบุง ผักกวางตุ้ง ผักกาดขาว ผักตำลึง ใบแค

น้ำมะเขือเทศ

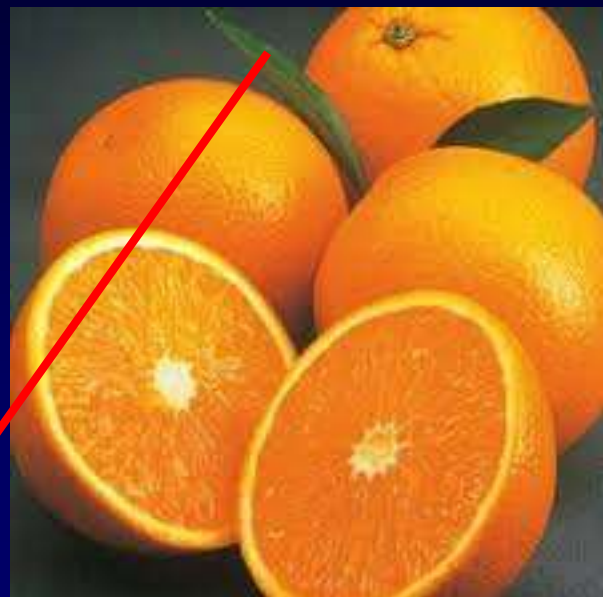
ผลไม้ที่มีโบแตสเซียมต่ำ (100-200 มิลลิกรัม) :

แอบเปิ้ล องุ่น เชอร์รี่ ลูกพลัม สตรอเบอร์รี่ น้ำองุ่น
น้ำแอบเปิ้ล

สับปะรด แตงโม เงาะ มังคุด

ลองกอง พุทรา ชมพู่

ผลไม้ที่มีโบเตสเซียมสูง (201-450 มิลลิกรัม) :

กล้วยทุกชนิด มะม่วงสุก มะปราง ขนุน ทูเรียน
แคนตาลูป ฮันนีดิว ลูกพลับ มะละกอสุก กระท้อน
แอบปรिकอทสด-แห้ง อโวคาโด
น้ำแครอท น้ำมะพร้าว น้ำส้ม น้ำพ룬 ลูกพ룬
มะขามหวาน กล้วยตาก กี้วี
ฝรั่ง น้อยหน้า ลำไย

**Thank you
For
Your attention**

